

ESĖ konkursui „Tobulo socialinio darbuotojo paieškos“

Milda GOLUBOVIENĖ,

+370 610 06324

milda0204@yahoo.com

Zarasų socialinės globos namai

Socialinė darbuotoja

(socialinio darbo padalinio vadovo pavaduotoja)

Tobulas socialinis darbuotojas – laimingas žmogus

„Gėlei augti ir žydėti reikia dangaus ir saulės šilumos, ir ypač šaltinio, kuris ją girdo ir augina“, – rašė psichologinės autoterapijos vadovas Rainwater Janette savo knygoje „Drugelis prie mirštančio lovos“¹. Gėlių augimu ir auginimu, žinia, rūpinasi gėlininkai. Šiandien mūsų tikslas kitas – Tobulo socialinio darbuotojo paieškos. Todėl pamąstysiu raštu, kad galėčiau ne tik sau, bet ir kitiems atsakyti – ir koks gi turi būti tas socialinis darbuotojas?

Kad sąžiningai atsakyčiau sau ir kitiems, žvilgtelį į praeitį: socialine darbuotoja pradėjau dirbti prieš 24 metus. Oi, kaip džiaugiausi gavusi laikiną pavadinimą Zarasų socialinės globos namuose (tuo metu jie vadinti Zarasų pensionatu). Iš karto supratau, koks tai reikalingas, kilnus darbas, nes Tu padedi Žmogui, likimo ar kitų nuskriaustam, todėl Tavyje turi būti tiek daug atjautos ir pasiaukojimo. Romėnų filosofas, vėlyvojo stoicizmo ir eklektikos atstovas Epiktetas, teigė: *„Pažvelkite į saulę. Ji visiems šviečia, visus šildo, nelaukdama prašymo ir padėkos. Taip pat ir jūs nelaukite maldavimo ir pagyrimo, bet padėkite žmonėms gera valia — ir būsite mylimi kaip saulė.“*

Mano pirmieji klientai – ir šiandien puikiai menu – tai buvo net minimaliausios pagalbos sau nereikalaujantys žmogeliai – senulytės ir senuliukai – įvairių įvairiausių likimų, niekada nesiskundę, tačiau kantriai nešę savo kryžių. Jiems viskas čia, valdiškuose namuose (kurių, kaip dauguma sako, bijoma), tiko ir patiko. Jie džiaugdavosi skaniu maistu, net ir kasdiene duona, švaria patalyne, gera priežiūra.

Negaliu pamiršti su kokia meile senulytės pasakodavo apie paliktas kaimuose savo senas, jau begriūnančias, gryčiutes, prie namų augintus gėlių darželius, apie austas spalvingas įvairiausiais raštais išmargintas lovatieses, apie darnią ir atvirą kaimynų bendrystę („artimesni buvo net už gimines“, – sakydavo), apie pasitikėjimą vieni kitais – kaime juk niekas trobų nerakindavo:

¹ Rainwater J. Drugelis prie mirštančio lovos. Vilnius, Vaga, 1994, p.28.

pamačius šluotą, atremtą į laukujas namo duris, žinojai – NEITI, nes galiojo niekur nerašyta taisyklė – kaimyno nėra namuose.

Aišku, gyveno ir žmonių, turinčių įvairiausius neįgalumus (buvo skirtingi jų lygiai, tuomet dar vadinome invalidumo grupėmis) – kai kurie jau nuo mažens augo įvairiuose vaikų namuose ar pensionatuose. Neįgalieji jau turėdavo kitokios, kartesnės patirties. Tačiau ir jie, patekę čia, į saugią aplinką, jausdavosi laimingi.

Kokia aš buvau socialinė darbuotoja tuomet, vos tik pradėjusi dirbti? Neturinti darbinės patirties, tačiau labai norinti padėti, pagelbėti kiekvienam klientui – išklaudyti, patarti.

Dvidešimt ketveri metai, praleisti vienoje ir toje pačioje socialinės globos įstaigoje – tai didelė patirtis (jaunimas, kuris dabar ypač linkęs dažnai kaitalioti ir darbo vietas, ir darbus, vis norėdamas ir bandydamas surasti save, sakyti – milžiniška).

Toks darbo stažas man suteikė puikiausią galimybę ne tik stebėti ir suprasti čia gyvenusių klientų pokyčius, bet ir pamatyti socialinio darbo poreikio kitimą.

Reikėtų paminėti, kad per ketvirtį amžiaus pasikeitė ir visuomenė. Aišku, labai džiaugiamės, kad keitėsi požiūris į žmones su negalia. Daug metų neįgalieji būdavo izoliuojami, ignoruojami, išnaudojami, išjuokiami, nepriimami į „normalių žmonių“ bendruomenes. Tokie ir pakliūdavo pas mus – nedrąsūs, įbauginti. Šiandien gyvenantys pas mus turi puikias galimybes lavėti, sveikatinėti.

Dabar keičiantis laikams, modernėjant visuomenei, keičiasi ir mūsų klientai. Vis rečiau atvežamos iš kaimų dievobaimingos senutės, vakarais kalbančios rožančių ir laukiančios atvažiuojančio kunigo, kad galėtų nueiti į koplytėlę. Nedažnas dabar ir duonos riekute džiaugiasi. Retenybė tokie.

Gaila, bet šiandien mūsų kontingentas jau kitoks – klientų amžius jaunėja. Atvežami klientai iš psichiatrinės ligoninės, iš įvairių įkalinimo įstaigų, iš slaugos skyrių. Prisimenu *K. Noetzel* mintį, kad „Neturime niekinti gyvenimo dėl to, kad jame blogis egzistuoja. Jis atsiranda dėl mūsų nepažinimo ir tikrųjų dėsnių nežinojimo. Nežinojimas mus daro ir darys visur ir visada šiame gyvenime nelaimingus. Dėkime visas pastangas išsilaivinti iš nežinojimo, ir visos mūsų nelaimės savaime pranyks.“ Ir tikrai galime prisipažinti, kad dar nežinoma, kaip teisingai dėti visuomenės „uginimo“ piramidę, kuri formuotų tik pozityvų gyvenimo moto. Todėl socialinio darbuotojo darbas – tikrai ne saldainis, kurį lukštendamas gali spėlioti, koku skoniu gardžiuosies.

Yra ir kitų skaudulių, vis primenančių mums apie mūsų visuomenės ydas, ligas ar sopulius: dažnas reiškinytis – vaikai, emigravę į užsienius, o tėvukai – socialinės globos namuose. Tėvai laukia ne tik skambučio, laukia vaikų, anūkų. Kasmet organizuojama Giminių susitikimo šventė „Žiburėlis lange“, į kurią sukviečiami mūsų klientų artimieji. Gaila, bet ne visi ir tądien tampa

laimingi – ne kiekvienas, gyvenantis užsienyje, atvažiuoja aplankyti savo gimdytojų, nors jie akis įbedę į kambario duris, laukia savo atžalų.

Yra ir tokių atvejų, kai netoliese gyvenantys vaikai aplanko tėvus, žinodami, kad jiems išmokėta, nors ir nedidelė pensijos dalis – 20 procentų nuo visų pajamų.

Beveik ketvirtis darbo stažo. Galėčiau paminėti ne vieną teorinį aspektą, vardinti ir analizuoti įvairioje literatūroje (L. Žalimienė, L. C. Johnson) pateikiamą socialinio darbuotojo vaidmenų sąrašą: makleris, advokatas, vertintojas, mokytojas, reikalų tvarkytojas, mobilizuotojas, konsultantas, bendruomenės planuotojas, pagalbos – rūpybos darbuotojas, tyrėjas, administratorius, koordinatorius. Galėčiau pasakoti ne vieną sėkmės istoriją ir kalbėti, kaip pasimokyta iš savo (ne kito) klaidų. Tačiau mes kalbame apie darbą. Ir tikimybė, kad pasitaikys tokia pati situacija, kur elgsimės lygiai taip pat – yra lygi nuliui. Nors situacija – gali būti tik panaši, bet klientas gali reaguoti skirtingai. O ir mes jau reaguosime, ko gero, kitaip.

Taip, socialinis darbas tikrai yra labai įvairus – daugiaformatis. Svarbiausia, kad veikla priklauso nuo paties socialinio darbuotojo kompetencijos ir gebėjimo tinkamai įžvelgti problemas. Vienas žymiausių mokslininkų Albertas Einšteinas, kurio vardas siejamas su 7 atradimais, pakeitusiai pasaulį, yra pasakęs: „*Neužtenka padaryti žmogų tiktai gerą specialistą. Žmogus ne mašina. Auklėjimo tikslas turėtų būti: grožio nujautimas ir moralinių gyvenimo vertybių pažinimas. Auklėjimas, kuris šį tikslą aplenkia, išugdo specializuotas būtybes, panašias į treniruotus šunis.*“ Ką noriu tuo pasakyti? Socialinis darbuotojas – negali būti vien teoretikas – jis turi būti jautrus kito skausmui, nes, anot Fr. Herwingo, „*Jei artimo meilė pasilieka tik jausmu, tai tuo atveju nėra jokia meilė. Meilė yra veikimas.*“ Niekas neneigs, kad būtina kelti savo kvalifikaciją – mokytis...

Neieškokite, tobulo socialinio darbuotojo nerasite. Žinia, tobulų žmonių nėra. Ir nebus.

Šiandien vėl skubėjau į darbą... Nusibodo? Ne. Nors sunku būtų suskaičiuoti, kelintą rytąėjau į jį per tiek metų.

Kokia šiandien buvo mano diena? Drąsiai sakau: gera. Kodėl? Atlikta daug darbų. Nevardinsiu jų. Socialiniai darbuotojai žino, kad kartais būna ir monotoniškų – kalbant apie darbų pobūdį, tačiau visi jie buvo labai reikalingi, nes vienaip ar kitaip padėjo mano klientams.

Nemėgstu savigyros – man sunku kalbėti apie save, todėl džiaugiuosi radusi auksinę *Augusto Comte, prancūzų filosofo, mintį: „Gyventi dėl kitų tai nėra vien tik pareigos įstatymas, tai mūsų laimingumo taisyklė.“*

Tobulo socialinio darbuotojo paieškos baigtos. Išvada: tobulas socialinis darbuotojas – laimingas žmogus.